

Viite **Hallituksen esitys eduskunnalle alkoholilain ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi**
HE 100/2017 vp

EDUSKUNNAN HALLINTOVALIOKUNNALLE

1. Alkoholi- ja alkoholijuomaverolain 8 §:n 2 momentin muuttaminen

Esityksessä ehdotetaan alkoholi- ja alkoholijuomaverolain 8 §:n 2 momenttia muutettavaksi siten, että ehtoollisviinin verottomuus poistuisi. Muutosta perustellaan Euroopan neuvoston direktiivin 92/83/ETY säännöksillä. Ehtoollisviinin verottomuus Suomessa on kuitenkin vallitseva, pitkäaikainen oikeustila, joka on ollut vallalla myös kyseisen direktiivin aikana. Direktiivin on katsottava sallivan jäsenvaltioiden soveltavan tiettyjä valmisteverovapauksia liittyen perinteisiin tai tuotteiden käyttöön. Esityksessä esiin tuotu neuvoston direktiivin 92/83/ETY on katsottava sallivan jäsenvaltioiden soveltavan tiettyjä valmisteverovapauksia liittyen perinteisiin tai tuotteiden käyttöön. Ehtoollisviinin verottomuuden ei voida arvioida aiheuttavan kilpailun vääristymistä sisämarkkinoilla, minkä estäminen lieenee peruste itse direktiiville. Nykyinen alkoholi- ja alkoholijuomaverolaki on säädetty kyseisen direktiivin aikana.

Ottaen huomioon valtiovarainministeriön laskelmat, ehtoollisviineistä saatava verotuotto jäisi vuositasaalla noin 70 000 euroon. Ehdotettu muutos ei siten tältä osin ole tarkoituksenmukainen. Valtion talouden kannalta verotulo olisi vähäinen, mutta pienten seurakuntatalouksien näkökulmasta taloudelliset vaikutukset ovat suuremmat.

Kirkkohallitus vastustaa ehtoollisviinin verovapauden poistamista. Kirkkohallitus katsoo, että ehtoollisviinin perinteinen verovapaus tulee edelleen säilyttää. Ehtoollisviiniä käytetään osana uskonnollista sakramenttia, jolloin viiniä ei kyseisessä käytössä voida pitää nautintoaineena eikä kyse ole myöskään alkoholijuoman anniskelusta (EAOA 20.8.2013, Dnro 3363/4/13 ja EAOA 22.11.2006, Dnro 3502/44/05).

2. Alkon roolin heikkeneminen uhkana

Toteutuessaan alkoholilain uudistus aiheuttanee Alkon roolin heikkenemisen alkoholin myynnissä. Kehitystä voidaan pitää yhteiskunnan edun vastaisena. Alkon roolia tulisi sen sijaan vahvistaa. Sen asiantuntemus ja vastuu alkoholin myynnissä sisältää myös valistustoiminnan, jota tulisi edelleen vahvistaa. Lisäksi sen myyntiverkosto kattaa jo hyvin syrjäisetkin alueet. Ei ole perusteltua syytä, miksi kuluttaja ei voisi ostaa nykyistä keskiolutta vahvempia alkoholijuomia Alkon myymälöistä. Alkon roolin heikkeneminen puolestaan voi vaikuttaa sen toiminnan heikentymiseen harvaan asutuimmilla alueilla eli alueellisten erojen kasvamiseen Alkon toiminnassa.

3. Anniskelutoiminnassa nautitun alkoholin osuuden kasvu kannatettavana tavoitteena

Esityksen kannatettava osa on ravitsemusliiketoimintaa koskevan sääntelyn keventäminen. Sosiaalisesti suotavaa kehitystä olisi alkoholin kulutuksen siirtyminen selvästi nykyistä enemmän ravintoloihin. Tällöin myös alkoholin verotukselliset hyödyt kasvaisivat selvimmin. Esityksen mukaisesti ravintoloiden aukiolojen vapauttamiseen tulee liittää ravintoloiden järjestyksenvalvonnallisen velvoitteen vahvistaminen. Ravintoloiden aukiolojen piteneminen lisää kokemustiedon valossa sosiaalisia ongelmia väkivallan kasvun myötä. Alkoholisidonnaiseen väkivaltaan puuttumi-

seen on kuitenkin paremmat edellytykset julkisissa kuin yksityisissä tiloissa. Esityksessä kannattavaa on toisaalta myös kuntien toimivallan lisääminen ravintoloiden aukiolon jatkoaikaa koskeissa kysymyksissä

4. Alkoholista johtuvat haitat väestöryhmien eriarvoisuuden lisääjinä ja alkoholin vähittäismyynnissä sallitun tilavuusprosentin noston vahingollisuus

Vaikka alkoholin kokonaiskulutuksen aiheuttamat terveyshaitat ja sosiaaliset haitat koskevat koko väestöä, ne kasautuvat voimakkaasti heikoimmassa asemassa oleville väestöryhmille. Lisääntyvän kulutuksen aiheuttamat haitat koskettavat alkoholin käyttäjinä selvästi eniten työelämän ulkopuolella olevia. Aikuisten lisääntyvästä alkoholin käytöstä aiheutuva kärsimys ja haitat kasautuvat puolestaan sosioekonomisesti heikoimmassa asemassa olevien perheiden lapsille. Tätä lapsille ja nuorille aiheutuvaa vahinkoa mitä todennäköisimmin vielä voimistaa hallituksen esitykseen sisältyvä ehdotus sallia entistä vahvempien alkoholipitoisten juomasekoitusten (limuviinien) myynti vähittäismyynnissä.

Alkoholin saatavuuden lisääminen korottamalla vähittäismyynnissä myytävän alkoholin sallittua tilavuusprosenttia lisää väistämättä alkoholin kokonaiskulutusta ja sen seurauksena alkoholin aiheuttamia terveydellisiä ja sosiaalisia haittoja. Tästä on kiistatonta näyttöä sekä tutkimuksellisesti että Suomen alkoholipolitiikan omassa historiassa. Terveyshaitat koskevat koko väestöä ja niiden kustannukset kuormittavat koko yhteiskuntaa. Vähittäismyynnissä myytävän alkoholin sallitun tilavuusprosentin korottamisesta aiheutuva hyöty menee vain rajoitetulle osalle yhteiskuntaa, alkoholin valmistajille ja sen myyntiin osallistuville toimijoille. Näiden toimijoiden saama taloudellinen hyöty ja siitä yhteiskunnalle tuleva verohyöty on perusteltujen arvioiden mukaan selvästi pienempi kuin yhteiskunnalle tästä muutoksesta aiheutuvien terveydellisten ja sosiaalisten haittojen aiheuttamat kustannukset. Lakiesitys on siten jo kansantaloudellisesti vahingollinen. Pahemmat ongelmat liittyvät kuitenkin inhimillisiin haittoihin.

Vähittäismyynnissä sallittavaa alkoholijuomien enimmäisvahvuutta ei tule korottaa nykyisestä 4,7 prosentista. Yli 4,7 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävät juomat tulee säilyttää Alko Oy:n myyntivalikoimissa (17 §). Lisäksi nykyisestä vähittäismyynnissä myytävän alkoholin valmistustaparajoitteesta ei tulisi luopua.

5. Lain tavoitteen ja esityksen sisällön ristiriita

Esitys on sisäisesti ristiriitaisena. Esityksessä kuvataan hyvin alkoholihaittojen ja alkoholin kulutuksen sekä alkoholisäädösten välisiä suhteita. Ehdotettu alkoholilaki on kuitenkin eräiltä osin joko voimakkaassa ristiriidassa tai jopa täysin vastainen esityksen varsinaisen tavoitteen kanssa: ”Sosiaali- ja terveystalouteen kuuluvan alkoholipolitiikan varsinaisen tarkoituksen on vähentää alkoholin käyttäjilleen, heidän läheisilleen, muille ihmisille ja yhteiskunnalle aiheuttamia ongelmia ja haittoja.” Kirkkohallituksen mielestä esitykseen liittyy vakavia yhteiskuntaeettisiä ongelmia.

Kirkkohallitus katsoo, että alkoholipolitiikassa tulisi lähtökohtana olla kaksi merkittävää eettistä periaatetta: Heikoimman osapuolen etu sekä suurimman mahdollisimman hyödyn tavoittelu suurimmalle mahdolliselle joukolla hyötyjiä. Kirkkohallituksen mielestä esitys-luonnos on näiden molempien periaatteiden vastainen. Heikoimman osapuolen etu edellyttää, että alkoholin käytön haittoja tarkastellaan erityisesti lasten ja nuorten sekä sosiaalisesti ja terveydellisesti huonoimmassa asemassa olevien aikuisten ja vanhusten kannalta ja tehdään lainsäädäntöä koskevat päätökset tämän mukaisesti. Suurin mahdollinen hyöty suurimmalle mahdolliselle hyötyjien joukolla puolestaan merkitsee tässä yhteydessä kansanterveyttä koskevien näkökohtien asettamista elinkeinopoliittisten näkökohtien edelle, pyrkimällä alkoholilaila rajoittamaan koko yhteiskunnalle

koituvia alkoholin käytön haittoja. Sekä hyötyjen määrä, että saatavan hyödyn kansantaloudellinen arvo ylittää silloin alkoholin myyntiä koskevien säädösten lieventämättä jättämisestä koituvien etujen menettäjien määrän ja etujen arvon.

Lisätietoja antavat:

kohta 1. kirkkoneuvos Pirjo Pihlaja

kohdat 2.-5. asiantuntija Sami Puumala

sp-osoite etunimi.sukunimi@evl.fi.